

Peter Spilý

Vojenský přístup k současným bezpečnostním hrozbám

Kultura Bezpečnosti. Nauka-Praktika-Refleksje nr 15, 269-277

2014

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

Peter Spilý

Akadémia ozbrojených síl generála M. R. Štefánika v Liptovskom Mikuláši
Katedra bezpečnosti a obrany

VOJENSKÝ PRÍSTUP K SÚČASNÝM BEZPEČNOSTNÝM HROZBÁM

MILITARY APPROACH TO THE CONTEMPORARY SECURITY THREATS

ABSTRACT

Súčasnú bezpečnostnú prostredie je charakteristické dynamickým vývojom, komplexnosťou, nestabilitou a neurčitosťou vývoja. Bezpečnostné hrozby ovplyvňujú prostredie jednak z pohľadu geografického ako aj z pohľadu aktérov a činiteľov, ktorí sa v tomto prostredí nachádzajú alebo sú pre toto prostredie špecifické. Vojenské sily sú významným aktérom podieľajúcim sa na riešení bezpečnostných kríz. Článok je zameraný na vojenské vnímanie bezpečnostných hrozieb a výziev a na zmeny v nasadzovaní vojenských spôsobilostí, ktoré sa prejavujú v období od skončenia studenej vojny.

KEYWORDS

bezpečnostné hrozby, bezpečnostné prostredie, komplexný prístup, operácie proti povstaniu

ABSTRACT

The current security environment is characterized by dynamic development, complexity, instability and uncertainty of development. Security threats affect the environment both in terms of geographic as well as from the perspective of actors in this environment. Military forces are important actor involved in order to address security crises. The article is focused on the military perception of security threats and challenges and the changes in the deployment of military capabilities, which are reflected in the period from the end of the Cold War.

KEYWORDS

security threats, security environment, comprehensive approach, counterinsurgency

1. HROZBY A VÝZVY SÚČASNÉHO BEZPEČNOSTNÉHO PROSTREDIA

Medzinárodné vzťahy sú ovplyvňované širokou škálou nových bezpečnostných hrozieb a výziev, ktoré sú generované v bezpečnostnom prostredí. Dynamika vývoja zasiahla bezpečnostné prostredie komplexne. Hrozby a výzvy majú svoj vplyv na geografické aspekty prostredia, t. j. na jeho globálnu, regionálnu a lokálnu dimenziu ako aj na jeho sociálno-ekonomické, politické, náboženské a ďalšie činitele.

Pojmy bezpečnostná hrozba a výzva sa často používajú ako synonymá, čo však nie je presné. Výzva je definovaná ako existencia »aktuálnych príležitostí alebo bezpečnostných rizík a ohrození, ktoré majú nadnárodný až globálny charakter, dynamický vývoj a ktoré vyžadujú sformulovanie nových cieľov a úloh štátu a prijímanie zodpovedajúcich opatrení«¹. Výzva má všeobecnejšie zameranie ako hrozba. „Zatiaľ čo hrozba relatívne presne vymedzuje čo predstavuje nebezpečenstvo pre chránené záujmy, výzva vymedzuje viac alebo menej vzdialený faktor, s ktorým bude potrebné sa vyrovnáť, ktorý bude treba riešiť. Výzva sa pri neschopnosti ju riešiť môže transformovať na hrozbu, alebo naopak jej zvládnutie môže priamo alebo nepriamo napomôcť eliminovať niektoré hrozby.“² Bezpečnostné výzvy je potrebné identifikovať najmä s ohľadom na vývoj a budúci stav globálneho bezpečnostného prostredia. Takto bude zaistená adekvátne reakcia bezpečnostných aktérov. Predikcia budúceho stavu napomôže vyhnúť sa paradoxu, ktorý je vo vojenskom prostredí známy tým, že sa armáda pripravuje na minulú vojnu.

Bezpečnostné prostredie je definované ako »vonkajšie prostredie ovplyvňujúce bezpečnostnú politiku štátu. Možno ním rozumieť priestor mimo štátnych hraníc (zvonku), v ktorom sa realizujú a stretávajú záujmy štátu so záujmami iných aktérov medzinárodných vzťahov«³. Uvedená definícia sa dá adaptovať aj na skupinu štátov združených vo forme určitej aliancie či únie. V tomto prípade sa upravuje geografický rozmer vonkajšieho prostredia, ktorý môže dosiahnuť až globálny rozmer.

Globálne bezpečnostné prostredie je »charakteristické dynamickým vývojom, komplexnosťou, nestabilitou a neurčitou vývojom. Globalizácia ako hlavný faktor vývoja zvyšuje vzájomnú prepojenosť a závislosť medzi štátmi, a tým aj ich zraniteľnosť. Jej charakter a podobu výraznejšie ovplyvnia hodnoty a záujmy nových mocenských centier.«⁴ Medzi ďalšie globálne bezpečnostné hrozby a výzvy môžeme zaradiť:⁵

- mocenské súperenie o nedostatkové suroviny a energetické zdroje,
- nekontrolovateľnú migráciu do iných štátov, nárast intolerancie, xenofóbie voči imigrantom, prejavy politického extrémizmu a konflikty na báze kultúrnych, náboženských, etnických či civilizačných rozdielov, ktoré sú dôsledkom nárastu počtu zlyhávajúcich štátov,
- rôzne formy terorizmu a šírenie zbraní hromadného ničenia vrátane ich nosičov, ktoré predstavujú jednu z najväznejších bezpečnostných hrozieb,
- radikalizmus pri ochrane či presadzovaní hodnôt a záujmov rôznych skupín a jednotlivcov.

Bezpečnostná stratégia Slovenskej republiky charakterizuje bezpečnostné hrozby a výzvy ako »dynamické, vzájomne previazané a podliehajúce zmenám v závislosti od

¹ ŠIMÁK L. et al., *Terminologický slovník krízového riadenia*. 2004. s. 41.

² LAML R., *Riešenie bezpečnostných výziev v súčasnom období*. 2010. s. 83.

³ *Vojenský terminologický slovník Ozbrojených síl SR* 2008. s. 7.

⁴ *Biela kniha o obrane Slovenskej republiky*. 2013. s. 24.

⁵ *Ibidem*.

vnútorných, regionálnych a globálnych podmienok«⁶. Stratégia špecifikuje bezpečnostné hrozby, na ktoré musí Slovenská republika reagovať a kategorizuje ich do nasledovných skupín:⁷

- najväčšia hrozba: možnosť získania a použitia zbraní hromadného ničenia a niektorých ich nosičov teroristickými skupinami, prípadne zlyhávajúcimi štátmi;
- strategické hrozby: terorizmus; šírenie zbraní hromadného ničenia a ich nosičov,
- ďalšie hrozby: zlyhávajúce štáty, regionálne konflikty, organizovaný zločin, zraniteľnosť informačných a komunikačných systémov, nelegálna a nekontrolovateľná migrácia, aktivity cudzích spravodajských služieb, negatívne vplyvy pokračujúcej globalizácie, zvyšujúci sa vplyv neštátnych činiteľov na bezpečnosť a stabilitu vo svete, prehľbujúca sa ekonomická nerovnováha vo svete, rast energetickej a surovinovej náročnosti priemyselných odvetví a zvyšujúce sa nároky ľudí na kvalitu života, živelné pohromy, havárie a katastrofy a nevyvážený demografický vývoj.

Vzhľadom na dobu vydania bezpečnostnej stratégie ako aj na zmeny a tendencie, ktoré sa v regionálnom a globálnom bezpečnostnom prostredí prejavili, sa čoraz viac preukazuje potreba revízie hrozieb a výziev v súlade s bezpečnostnými záujmami Slovenskej republiky.

Slovenská republika je od roku 2004 členským štátom Severoatlantickej aliancie. Pri identifikovaní budúcich hrozieb a výziev, musí zohľadňovať aj svoje medzinárodné záväzky. Aliancia charakterizuje bezpečnostné prostredie a formuluje bezpečnostné hrozby vo svojej aktuálnej Strategickej koncepcii nasledovným spôsobom:⁸

- hrozba veľkého konvenčného útoku proti územia NATO je nízka,
- hrozbu konvenčných zbraní nemožno ignorovať,
- šírenie jadrových zbraní a iných zbraní hromadného ničenia, ako aj ich nosičov, má potenciál stať sa hrozbou s nepredvídateľnými následkami pre globálnu stabilitu a prosperitu,
- terorizmus predstavuje priamu hrozbu pre bezpečnosť obyvateľov krajín NATO a v širšom meradle aj hrozbu pre medzinárodnú stabilitu a prosperitu,
- nestabilita alebo konflikt za hranicami NATO môže priamo ohroziť bezpečnosť Aliancie,
- kybernetické útoky sú častejšie a lepšie organizované,
- všetky krajiny sú čoraz viac závislé na dôležitých komunikačných, transportných a tranzitných cestách, na ktorých závisí globálny obchod, energetická bezpečnosť a prosperita,
- obmedzenia v oblasti životného prostredia a zdrojov, klimatické zmeny, zdravotné riziká, nedostatok vody a zvyšujúce sa energetické potreby, budú ďalej formovať budúce bezpečnostné prostredie.

Na zachovanie svojej bezpečnosti a na elimináciu týchto hrozieb a výziev používajú štáty a spoločenstvá štátov všetky dostupné prostriedky, počnúc politickými, cez ekonomické, informačné, psychologické až po vojenské.

Pre vojenské sily sa bezpečnostné prostredie redukuje na operačné prostredie (*operational environment*).⁹ Operačné prostredie je definované ako súhrn podmienok,

⁶ *Bezpečnostná stratégia Slovenskej republiky*. 2005. čl. 33.

⁷ *Ibidem.*, čl. 17 – 32.

⁸ *Strategická koncepcia obrany a bezpečnosti členov organizácie Severoatlantickej zmluvy*. 2010.

⁹ LABUZÍK M., BUDVESELOVÁ A., *Operačné prostredie a jeho charakteristika*. 2012.

okolností a vplyvov pôsobiacich na nasadenie spôsobilostí a ktoré majú svoj odraz v rozhodnutí veliteľa.¹⁰

Predpokladané prostredie nasadenia ozbrojených síl bude nelineárne, typické absenciou jasného vymedzenia bojovej línie od zázemia a zreteľného rozdielu medzi ozbrojenými zložkami protivníka a civilným obyvateľstvom.¹¹ „Činnosť ozbrojených síl bude vedená predovšetkým proti protivníkom používajúcim nepravdivý, asymetrický spôsob boja vrátane metód terorizmu. Pravdepodobné budú hybridné konflikty s kombináciou konvenčného a nekonvenčného spôsobu boja zo strany protivníka v rôznych štádiách konfliktu alebo súčasne. Priestor bude charakterizovaný aj súčasnou prítomnosťou rôznych medzinárodných, vládnych a mimovládnych organizácií.“¹²

Asymetria z vojenského hľadiska znamená, že konfliktu sa zúčastňujú strany, ktoré sú nesúmerné, nepomerné vzhľadom na svoju veľkosť a technologickú vyspelosť a uplatňujú taký spôsob činnosti, ktorý je v príkrom vzájomnom nesúlade.¹³ Kým silnejšia strana má na jednej strane výhodu v tom, že disponuje väčším bojovým potenciálom, na druhej strane je hendikepovaná dodržiavaním medzinárodného humanitárneho a vojnového práva, limitovanou vôľou prinášať najvyššie obeť a neraz aj rigidnými formami svojej taktiky. Slabšia strana vyvažuje svoju menšiu vojenskú silu najmä fanatickou vôľou, neregulárnymi aktivitami.

Neregulárni aktivisti nemajú vo všeobecnosti fyzickú prevahu nad pravidelnými silami a preto sa snažia využívať asymetrické postupy uplatňovaním svojej sily proti slabým miestam protivníka v kritickom čase a mieste. Nevyhľadávajú nevyhnutne taktické víťazstvá, ale vždy sa riadia svojou strategickou dlhodobou víziou. Ich častým cieľom je prečkať alebo otupiť pozornosť svojho protivníka.¹⁴

Hybridné konflikty zdôrazňujú nárast komplexnosti operácií, rôznorodosť aktérov a zotieranie tradičných rozdielov v ich pôsobení. „Hybridná hrozba predstavuje rôznorodú a dynamickú kombináciu pravidelných síl, nepravidelných síl, teroristických skupín a kriminálnych prvkov spojených za účelom dosiahnutia vzájomne prospešných efektov.“¹⁵

Ďalším fenoménom sú hrozby nevojenského charakteru, ktorých podstatou je nebezpečné správanie sa človeka, prípadne prírodné a technické katastrofy, teda nie priamy ozbrojený konflikt. Presné rozlíšenie vojenských a nevojenských hrozieb je, vzhľadom na komplexnosť a dynamickosť operačného prostredia a hybridný charakter hrozieb, problematické. Dôkazom je skutočnosť, že »do skupiny nevojenských bezpečnostných hrozieb sú totiž často zaradované hrozby spojené so zámernou často ozbrojenou činnosťou ako napr. námorné pirátstvo, terorizmus, organizovaná zločinnosť, „vojny“ medzi narkomafiami, ale aj dôsledky nezvládnutej medzinárodnej migrácie, pandémie, degradácia životného prostredia, nedostatok potravín a ďalších dôležitých zdrojov pre život«¹⁶.

Aktuálne a budúce bezpečnostné hrozby a výzvy vyvolávajú potrebu hľadania efektívnych spôsobov použitia vojenských prostriedkov na ich elimináciu. Sú reálnou

¹⁰ AAP-6(2013) NATO Glossary of terms and definitions (English and French). 2013. s. 2-O-3.

¹¹ GANOCZY Š., HRNČIAR M., *Tendencie vývoja operačného prostredia*. 2012.

¹² Biela kniha o obrane Slovenskej republiky. 2013. s. 26.

¹³ JURČÁK V., *Asymetrické hrozby v bezpečnostnom prostredí 21. storočia*. 2013.

¹⁴ MAJCHÚT I., *Bezpečnostné hrozby v podobe neregulárnych aktivít*. 2012. s. 246.

¹⁵ ADRP 3-0 *Unified Land Operations*. 2012. s. 1-3.

¹⁶ MIKA T., LESZCZYNSKI M., *Súčasná zmeny v prostredí a nové poňatie bezpečnosti z pohľadu teórie krízového manažmentu*. 2010.

„výzvou“ jednak pre politickú, t. j. rozhodovaciu sféru ako aj pre vojenskú, t. j. výkonnú sféru.

2. VOJENSKÁ REAKCIA NA SÚČASNÉ BEZPEČNOSTNÉ HROZBY

Zánikom bipolárneho rozdelenia sveta sa znížila hrozba vypuknutia veľkého ozbrojeného konfliktu medzi jednotlivými štátmi alebo zoskupeniami štátov. Hoci sa táto hrozba nedá celkom vylúčiť, musia sa vojenské sily orientovať aj na plnenie iných aktivít, ktoré nepredstavujú len priamu bojovú činnosť. Povaha súčasných bezpečnostných hrozieb robí túto požiadavku vysoko aktuálnou.

Od 90-tych rokov minulého storočia môžeme pozorovať snahu vojenských teoretikov adaptovať spôsob požitia vojenských síl na zmenenú realitu bezpečnostného prostredia. Významným impulzom sa stal koncept amerického generála námornej pechoty Charlesa Krulaka, ktorý je známy pod názvom *Three Block War*. Koncept reflektuje komplexné spektrum výziev, ktorým musia vojaci čeliť na modernom bojisku. Krulak vo svojej práci¹⁷ zvýrazňuje myšlienku, že vojak bude musieť byť schopný vykonávať činnosti v rámci bojových aktivít, aktivít na podporu mieru i humanitárnych aktivít. Tieto činnosti môžu prebiehať na malom priestore¹⁸ a môžu byť realizované súčasne. Toto bol významný teoretický odklon od predchádzajúceho spôsobu použitia vojenských síl zameraným len na bojové aktivity. Koncept odrážal zmeny v prístupe Aliancie k riešeniu bezpečnostných kríz, ktoré sa prejavili v strategickej koncepcii NATO prijatej v apríli 1999. Po prvýkrát v histórii Aliancie bol medzi jej základné úlohy zaradený, v úsilí o podporu bezpečnosti a stability v euroatlantickom priestore, krízový manažment.¹⁹ Aliancia sa zaviazala prispievať k účinnému predchádzaniu konfliktom a aktívne sa zapájať do riešenia kríz, vrátane operácií krízového manažmentu (*crisis response operations*). Znamenalo to, že Aliancia uvažovala o vedení operácií aj mimo územia vymedzeného Washingtonskou zmluvou, t. j. územia jej členských štátov.

Rozsah vojenských aktivít sa postupom času precizoval a v súčasnosti je zakotvený v príslušných aliančných doktrínach. Škála dostupných vojenských aktivít na plánovanie a vedenie vojenských operácií je členená do štyroch kategórií: ofenzívne, defenzívne, stabilizačné a umožňujúce.²⁰ Najmä stabilizačné aktivity odrážajú nóvum vo vojenskom prístupe k riešeniu bezpečnostných hrozieb. Zahrnujú činnosti ako zaisťovanie bezpečnosti a kontrola v krízovom regióne, podpora reformy bezpečnostného sektora, počítačová obnova základných občianskych služieb a zariadení a úlohy dočasnej vlády. Všetky tieto aktivity sú plánované a vedené v rámci operácií Aliancie na odvrátenie krízy mimo článku 5 Washingtonskej zmluvy (*Non-Article 5 Crisis Response Operations*).

Obdobným spôsobom sa uberal vývoj aj v Spojených štátoch amerických, ktoré ako najsilnejší člen Aliancie významne ovplyvňujú jej smerovanie. V pozemných silách USA bola prijatá koncepcia *Full Spectrum Operations*. Jej základná idea vychádza z predpokladu, že Armáda USA musí byť pripravená na súbežné plnenie defenzívnych, ofenzívnych a stabilizačných úloh v rámci operácií. V podstate sa tu odráža Krulakova koncepcia „vojny troch blokov“.

¹⁷ KRULAK Ch., *The Strategic Corporal: Leadership in the Three Block War*. 1999.

¹⁸ Krulak špecifikoval veľkosť priestoru jeho prirovnaním k rozlohe troch susedných mestských blokov.

¹⁹ V celej predchádzajúcej histórii bola činnosť Aliancie zameraná, v súlade s článkom 5 Washingtonskej zmluvy, na zaisťovanie kolektívnej obrany jej členských štátov.

²⁰ AJP-3.2 *Allied Joint Doctrine for Land Operations*. 2009. s. 1-8.

V súčasnosti je v NATO akceptovaná premisa, že samotné vojenské sily nie sú schopné vyriešiť krízu alebo konflikt.²¹ Čisto vojenské spôsobilosti teda nie sú postačujúce a NATO musí zanechať ambíciu viesť nezávislé vojenské operácie vedúce k riešeniu komplexných kríz. Z tohto dôvodu bola v NATO prijatá koncepcia komplexného prístupu k operáciám (*Comprehensive Approach to Operations*). Formulácia konečného stavu, z ktorého je odvodený strategický cieľ, prechádza do kompetencie vyššej medzinárodnej autority (optimálne OSN), ktorá disponuje spôsobilosťou generovať dostatočné množstvo a variabilitu prostriedkov na úspešné riešenie krízy. To si vyžaduje vykonať ústretové kroky od všetkých zúčastnených aktérov. Na politickej a strategickej úrovni sa NATO sústreďuje na budovanie dôvery a vzájomného porozumenia medzinárodných subjektov²² a to aj tým, že jej politický strategický cieľ rešpektuje konečný stav a strategický cieľ stanovený zastrešujúcou medzinárodnou organizáciou.

Koncepcia pozemných síl USA, tzv. „celospektrálne operácie“, uvažuje s nasadením len vojenských spôsobilostí v rámci celého spektra aktivít. Kooperácia s nevojenskými aktérmi v podstate absentuje. Tento hendikep bol odstránený prijatím novej koncepcie nazvanej *Unified Land Operations*, ktorá vychádza z ideí spoločných aktivít (*unified actions*). Táto je zameraná na synchronizáciu, koordináciu a integráciu činnosti vládnych a nevládnych aktérov s vojenskými operáciami za účelom zaistenia jednotného úsilia.²³ Aktuálna koncepcia spoločných pozemných operácií vo svojej podstate je v súlade s princípmi aliančného komplexného prístupu.

Realita súčasného globálneho bezpečnostného prostredia vyžaduje od vojenských síl plánovať a viesť operácie proti neregulárnym aktivitám. Tieto sú definované ako »použitie alebo hrozba silou zo strany neregulárnym síl, skupín alebo jednotlivcov, ktorí sú často ideologicky alebo kriminálne motivovaní za účelom ovplyvniť alebo odvrátiť zmeny chystané alebo uskutočňované vládou«²⁴. Medzi neregulárne aktivity patrí aj povstanie (*insurgency*) a terorizmus. Príkladom vysokej aktuálnosti operácií proti týmto neregulárnym aktivitám je operácia medzinárodných bezpečnostných síl pod vedením NATO *International Security Assistance Force (ISAF)*. Celková úloha (*mission*) stanovená pre koaličné sily zahŕňa, za účelom podpory afganskej vlády, vedenie operácií na redukciiu spôsobilostí a vôle povstalcov (*Counterinsurgency, COIN*).²⁵

V prostredí NATO je povstanie definované ako »akcie organizovanej, často ideologicky motivovanej skupiny alebo hnutia, ktorá sa snaží uskutočniť alebo odvrátiť politickú zmenu štátnej moci v regióne presvedčaním alebo donucovaním obyvateľstva prostredníctvom násilia a podvratníctva«²⁶. Kľúčovým faktorom úspechu povstania je získanie a udržanie si podpory obyvateľstva, na čo povstalci používajú všetky spôsoby, násilie nevynímajúc. Týmto sa povstalci snažia vytvoriť prostredie, v ktorom sú veľmi ťažko identifikovateľní a ktoré zároveň významne sťažuje vedenie operácií COIN. Každá operácia proti povstaniu má svoje špecifiká, ktoré sú odrazom konkrétneho bezpečnostného prostredia so všetkými relevantnými faktormi a činiteľmi. Aj keď operácie COIN majú dlhšiu históriu, skúsenosti aktérov (USA, Spojené kráľovstvo,

²¹ *Allied Command Operations Comprehensive Operations Planning Directive COPD Interim*. 2010. s. 1-2.

²² AJP-01(D) *Allied Joint Doctrine*. 2010. s. 2-11.

²³ ADRP 3-0 *Unified Land Operations*. 2012. s. 1-3.

²⁴ SVD 30-44 *Vedenie operácií proti povstaniu (COIN)*. 2011. s. 34.

²⁵ Oficiálna internetová stránka ISAF dostupná na <http://www.isaf.nato.int/mission.html>.

²⁶ SVD 30-44 *Vedenie operácií proti povstaniu (COIN)*. 2011. s. 37.

Francúzsko) z minulých operácií sa dajú aplikovať na nové podmienky len v obmedzenej miere. Do súčasných operácií COIN sú nasadzované značné sily a prostriedky, operácie prebiehajú v prevažne urbanizovanom prostredí a dĺžka ťaženia môže dosahovať roky. Tieto skutočnosti zároveň predstavujú aj hlavné problémy, čoho dôkazom je kritika nízkej efektívnosti COIN v rámci medzinárodnej operácie ISAF. Analytici odporúčajú odkloniť sa od rozsiahleho COIN ťaženia zahrnujúce celé spektrum činností a zamerať vojenské úsilie na teroristickú organizáciu Al-Káida. Pôsobenie proti Talibanu preniesť na afganskú armádu a políciu. Toto umožní podstatnú redukciu síl zo strany koalície. Tak isto odporúčajú zúžiť úsilie na pomoc pri budovaní lokálnych vládnych štruktúr oproti doterajšiemu preferovaniu centrálnej vlády.²⁷ S podobnými odporúčaniami sa prezentuje aj T. X. Hammes, odborník na COIN pôsobiaci na Národnej univerzite obrany USA. Nabáda na menšie nasadenie síl a odporúča aplikovať tzv. „nepriame“ COIN, čiže poradenstvo a asistenciu. Avšak aj tieto aktivity musia byť primerane malé aby hostiteľská krajina niesla hlavnú zodpovednosť za riešenie situácie. „Zostať malý“ je pre úspech kritické a to z pohľadu zamedzenia prebratia neadekvátnej pozície ako aj zaistenia trvalej podpory vlády a obyvateľstva vysielajúcej krajiny.²⁸

ZÁVER

Vojenské sily, ako súčasť medzinárodného zoskupenia vojenských a civilných aktérov, špecificky vnímajú bezpečnostné hrozby a výzvy a ich reakcia odráža spôsobilosti, ktorými disponujú. Od konca studenej vojny sa podstatne rozšíril rozsah a variabilita vojenských aktivít. Vojak už nie je iba bojovník ale musí plniť úlohy aj v rámci mierových a humanitárnych operácií. Zaistenie stability v krízovej oblasti sa stáva kľúčovou vojenskou úlohou. Táto zmena spôsobila nárast dôležitosti taktickej úrovne plánovania a vedenia operácií. V čase, keď je v operáciách uplatňovaná stratégia pôsobenia na vôľu nepriateľa, môže nesprávne vykonaná taktická úloha priamo ohroziť dosiahnutie strategického cieľa. Efekty dopadu taktických aktivít sa musia premietnuť v povedomí taktických veliteľov o možných dôsledkoch svojej činnosti. Myšlienka Krulakovho „strategického desiatnika“, teda lídra komplexne zvažujúceho činnosť svojej jednotky, plne kompetentného ale aj nesúceho zodpovednosť, ukazuje nevyhnutné smerovanie prípravy vojenských jednotiek.

²⁷ WOOD D., *Counterinsurgency Strategy Not Working in Afghanistan, Critics Say*. 2011.

²⁸ *The Fallacies of Big Expeditionary Counterinsurgency: Interview with T. X. Hammes*. 2013.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV

1. AAP-6(2013) *Nato Glossary of Terms and Definitions (English and French)*, NSA, Brusel, 2013. 439 s.
2. ADRP 3-0 *Unified Land Operations*. Washington, D.C.: Headquarters Department of the Army, 2012. 76 s. . [cit. 2013-09-28]. Dostupné na internete: <http://armypubs.army.mil/doctrine/DR_pubs/dr_a/pdf/adrp3_0.pdf>.
3. AJP-3.2 *Allied Joint Doctrine for Land Operations*, NSA, Brusel, 2009. 136 s.
4. *Allied Command Operations Comprehensive Operations Planning Directive COPD Interim V1.0*. Mons-Belgium: SHAPE, 2010. 412 s.
5. *Biela kniha o obrane Slovenskej republiky* [online]. 2013. 68 s. [cit. 2013-09-28]. Dostupné na internete: <<https://www.google.sk/#q=Biela+kniha+o+obrane+Slovenskej+republiky+>>.
6. GANOCZY Š., HRNČIAR M., *Tendencie vývoja operačného prostredia*. In: Výstavba, rozvoj a použitie AČR 2012[elektronický zdroj] : tvorba a rozvoj operačných koncepcií - kľúč k rozvoji budúcich schopností AČR. Brno: Univerzita obrany, 2012. s. 1-9. ISBN 978-80-7231-909-1.
7. JURČÁK V., *Asymetrické hrozby v bezpečnostnom prostredí 21. storočia*. In: Bezpečnostné fórum 2013 : zborník vedeckých prác : (II. zväzok). Banská Bystrica : Fakulta politických vied a medzinárodných vzťahov Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici, 2013. s. 614-623. ISBN 978-80-557-0497-5.
8. KRULAK Ch., *The Strategic Corporal: Leadership in the Three Block War*, Mrines Magazine, USA, január 1999. [cit. 2013-09-29]. Dostupné na internete: <http://www.au.af.mil/au/awc/awcgate/usmc/strategic_corporal.htm>.
9. LABUZÍK M., BUDVESELOVÁ A., *Operačné prostredie a jeho charakteristika*. In: Interoperability Conference 2012[elektronický zdroj] : zborník príspevkov zo 14. medzinárodnej vedeckej konferencie. Liptovský Mikuláš : Akadémia ozbrojených síl generála Milana Rastislava Štefánika, 2012. s. 48-65. ISBN 978-80-8040-449-9.
10. LAML R., *Riešenie bezpečnostných výziev v súčasnom období*: dizertačná práca, Akadémia ozbrojených síl gen. M. R. Štefánika, Liptovský Mikuláš, 2010. 119 s.
11. MAJCHÚT I., *Bezpečnostné hrozby v podobe neregulárnych aktivít*. In: Manažment - teória, výučba a prax 2012 [elektronický zdroj] : zborník príspevkov z medzinárodnej vedecko-odbornej konferencie. Liptovský Mikuláš : Akadémia ozbrojených síl gen. M. R. Štefánika, 2012. s. 245-251. ISBN 978-80-8040-452-9.
12. MIKA T., LESZCZYNSKI M., *Súčasná zmeny v prostredí a nové poňatie bezpečnosti z pohľadu teórie krízového manažmentu*. In: Security Revue. International magazine for security [online]. 2010. [cit. 2013-09-23]. Dostupné na internete: <<http://www.securityrevue.com/article/2010/11/>>. ISSN 1336-9717.
13. *Strategická koncepcia obrany a bezpečnosti členov organizácie Severoatlantickej zmluvy*, NATO, Lisabon, 2010.
14. SVD 30-44 *Vedenie operácií proti povstaniu (COIN)*, Generálny štáb OS SR, Bratislava, 2011. 239 s.
15. ŠIMÁK L. et al., *Terminologický slovník krízového riadenia*, Žilinská univerzita v Žiline, Žilina 2004. 44 s. ISBN 80-88829-75-5.
16. *The Fallacies of Big Expeditionary Counterinsurgency: Interview with T. X. Hammes*, Small Wars Journal, September 2013. cit. 2013-09-30]. Dostupné na internete: <<http://www.politicsdaily.com/2011/01/11/counterinsurgency-strategy-not-working-in-afghanistan-critics-s/>>.

17. *Vojenský terminologický slovník Ozbrojených síl SR*, Generálny štáb OS SR, Bratislava, 2008. 184 s.
18. WOOD D., *Counterinsurgency Strategy Not Working in Afghanistan, Critics Say*, Politics Daily 01/11/2011. [cit. 2013-09-30]. Dostupné na internete: <<http://www.politicsdaily.com/2011/01/11/counterinsurgency-strategy-not-working-in-afghanistan-critics-s/>>.

Článok bol spracovaný s podporou projektu SIMS/EDA Smart Information for Mission Success.